

Bp Ignacy Dec*

Zadania współczesnej metafizyki.

T. 23: *Filozofia realistyczna wobec wyzwań współczesności.*

W 100. rocznicę urodzin ojca prof. Mieczysława A. Krąpca.

W 1. rocznicę śmierci księdza prof. Andrzeja Maryniarczyka.

Red. naukowa: Tomasz Duma, Paulina Sulenda.

Lublin: Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu 2023 ss. 382

Po rocznej przerwie, spowodowanej pandemią Covid-19, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim zostało wznowione ogólnopolskie (w poprzednich latach: międzynarodowe) sympozjum z cyklu: *Zadania współczesnej metafizyki*, zorganizowane przez Katedrę Metafizyki KUL, Katedrę Antropologii Filozoficznej i Filozofii Prawa KUL oraz Polskie Towarzystwo Tomasza z Akwinu (Oddział Societa Internazionale Tommaso d'Aquino).

Sympozjum, zorganizowane już po raz 23., odbyło się 9 grudnia 2021 r. i było poświęcone tematowi: *Filozofia realistyczna wobec wyzwań współczesności*. Okazją do podjęcia tego rodzaju problematyki była 100. rocznica urodzin o. prof. Mieczysława A. Krąpca OP (*25.05.1921), wybitnego współczesnego tomisty, współzałożyciela Lubelskiej Szkoły Filozoficznej, wieloletniego rektora KUL, oraz 1. rocznica śmierci ks. prof. Andrzeja Maryniarczyka SDB (†27.12.2020), ucznia i najbliższego współpracownika o. Krąpca, który walnie przyczynił się do spopularyzowania do robku filozofii realistycznej uprawianej przez swego Mistrza.

O tej dedykacji wspomina w słowie wstępnym ks. Tomasz Duma, oznajmiając, że całość rozważań zamieszczonych w książce jest formą uhonorowania wybitnych myślicieli, przedstawicieli filozofii realistycznej – o. prof. Mieczysława Alberta Krąpca i jego ucznia, a zarazem kontynuatora ks. prof. Andrzeja Maryniarczyk. Obydwaj – można powiedzieć – w wyjątkowy sposób uprawiali filozofię realistyczną w klasycznym jej wydaniu, nawiązującym do filozofii Arystotelesa i św. Tomasza z Akwinu.

* Bp Ignacy Dec – biskup senior diecezji świdnickiej, profesor doktor habilitowany (filozofia).

Prezentowana książka zawiera pięć działów, zgodnie z programem wspomnianego sympozjum, w których są pogrupowane wyzwania stojące przed współczesną filozofią realistyczną w poszczególnych sektorach kultury. Część pierwsza, nosząca tytuł *Realizm w filozofii* (s. 35-100), ma charakter wprowadzający. Mamy tu teksty autorstwa Mieczysława A. Krąpca OP: *Dlaczego różne filozofie?* oraz Andrzeja Maryniarczyka SDB: *Realistyczny obraz świata; Tomizm egzystencjalny a dziś filozofii*.

Tytuły kolejnych czterech części zostały sformułowane w formie pytań. W drugiej części książki, zatytułowanej: *Człowiek produkt czy osoba?* (s. 102-170), zostały zamieszczone artykuły poświęcone problematyce antropologicznej. Znajdują się tu rozważania Piotra Mazura (*Posthumanizm czy posthumanizmy?*), bp. Ignacego Deca (*Natura ludzka a osoba*) oraz Mieczysława A. Krąpca OP (*Kim jest człowiek?*). W tekstach niniejszych ukazane są główne aspekty współczesnej debaty na temat rozumienia człowieka, jego natury oraz struktury jako bytu osobowego.

Część trzecia książki nosi tytuł: *Kultura: kreacja czy «uprawa» natury?* (s. 171-223). Są tu artykuły autorstwa ks. Jana Sochonia (*Kultura jako ekspresja twórcy*), Piotra Jaroszyńskiego (*Kultura jako intelektualizacja natury; Mieczysława A. Krąpca teoria kultury*) oraz Mieczysława A. Krąpca (*Wprowadzenie w problematykę kultury*). Treść artykułów tej części koncentruje się wokół rozumienia kultury w klasycznej filozofii oraz wokół problemu doskonalenia człowieka w poszczególnych sektorach kultury.

Kolejna, czwarta część książki poświęcona jest rozumieniu i funkcjonowaniu prawa. Nosi ona tytuł: *Prawo: dyktat woli czy reguła prawnego rozumu?* (s. 225-291). Znajdujemy tu teksty Marka Czachorowskiego (*Od woluntaryzmu prawnego do dyktatury prawa. Współczesne zagrożenia*), Krzysztofa Wroczyńskiego (*Ku realistycznej filozofii prawa*) i Mieczysława A. Krąpca OP (*Dobro wspólne jako racja bytu społeczeństwa i prawa*).

Ostatnia część zawiera teksty poświęcone państwu i nosi tytuł: *Państwo: polityczny konstrukt czy wspólnota?* (s. 293-382). Znajdziemy tu artykuły Jacka Bartyzela (*Nowożytne i ponowożytne państwo świeckie jako technokratyczny Lewiatan*), Zbigniewa Pańpucha (*Państwo jako gwarant realizacji dobra wspólnego*) i Mieczysława A. Krąpca OP (*Od suwerenności osoby do suwerenności państwa*). Autorzy wskazują na rolę koniecznych determinantów państwa jako ludzkiej wspólnoty oraz na zgubne konsekwencje lekceważenia tych determinantów, skutkujących zdeformowanymi ustrojami państwowymi.

Powyższa prezentacja autorów i tytułów ich przedłożeń wskazuje na ważność podjętych rozważań w klimacie dzisiejszej debaty na temat człowieka, jego uwarunkowań społecznych i działalności kulturotwórczej. Na szczególne podkreślenie zasługuje to, iż są to rozważania na gruncie realistycznej filozofii, która nie zajmuje się analizą pojęć, struktur myślowych, ale wyjaśnianiem realnej rzeczywistości,

w której człowiek żyje i rozwija różne aktywności w sektorze natury i osoby, w sferze życia biologicznego i duchowego. Rozważania zawarte w książce nawiązują do klasycznej filozofii, najstarszej dziedziny racjonalnego poznania, o której ks. Tomasz Duma wspomina, że tego rodzaju filozofia realistyczna na przestrzeni wieków stanowiła „[...] swoisty bufor zabezpieczający przed zalewem idei niszczących kulturę i cywilizację” (s. 11). Właśnie tego rodzaju filozofii służyli przez całe swoje twórcze życie śp. Mieczysław Albert Krąpiec OP oraz śp. Andrzej Maryniarczyk SDB.

Zamykając niniejszą prezentację książki *Filozofia realistyczna wobec wyzwań współczesności*, chcę zachęcić do podjęcia jej lektury. Wyrażam pogląd, że powrót do filozofii realistycznej, zwłaszcza dotyczącej człowieka i jego działalności, może przyczynić się do uzdrowienia środowisk uniwersyteckich, promujących dziś proces przekształcania świata poprzez lansowanie nauk technicznych. Warto na koniec przytoczyć słowa św. Jana Pawła II wypowiedziane do przedstawicieli nauki i studentów w 1980 r. w kolońskiej katedrze:

Tak zwane nauki antropologiczne mają istotne i dalekosiężne osiągnięcia poznawcze, jeśli chodzi o ludzkie działania i zachowania. W kulturze naznaczonej techniką grozi im jednak niebezpieczeństwo nadużywania do manipulowania człowiekiem dla celów panowania ekonomicznego i politycznego. [...] Nasza kultura jest we wszystkich swoich dziedzinach przepojona nauką, działającą w znacznym stopniu funkcjonalistycznie. Dotyczy to także dziedziny wartości i norm, całości orientacji duchowej człowieka. Tu właśnie nauka natrafia na swoje granice¹.

Ten proces dehumanizacji nauki, odejścia od wartości i norm etycznych, zauważony przez Jana Pawła II już na początku jego pontyfikatu, ogromnie się pogłębił. Dlatego trzeba nań odpowiedzieć promowaniem adekwatnego, obiektywnego wizerunku człowieka. Widząc to, co dzieje się w dzisiejszej kulturze, potrzeba dowartościowania nauk filozoficznych: metafizyki i antropologii filozoficznej, by odkryć na nowo osobową godność człowieka. Odejście w antropologii od poszukiwania prawdy o człowieku zaowocowało powstaniem takich ideologii, jak *gender* czy ideologia LGBT. Uzbrojeni w mechanizmy funkcjonujące w filozofii realistycznej możemy mieć nadzieję na demaskowanie w dzisiejszej kulturze utopijnych ideologii, szkodzących poszczególnym ludziom i narodom i w ten sposób możemy poszerzyć grono dzisiejszych obrońców cywilizacji chrześcijańskiej.

¹ Jan Paweł II. *Nauka – wolna i poddana tylko prawdzie*. „Ethos” 28:2015 nr 3 (111) s. 15-16.